

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky

Jan Sobotka

Posmrtná vzpomínka na Vincence Jarolímku

Časopis pro pěstování matematiky a fysiky, Vol. 51 (1922), No. 2, (67)--68

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/121911>

Terms of use:

© Union of Czech Mathematicians and Physicists, 1922

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Posmrtná vzpomínka na Vincence Jarolímků.

Napsal *J. Sobotka*.

Dne 25. července 1921 dovršil Jarolímek 75. rok svého života. Tešil se vzpomínkami, jimiž jej osobní přátelé jeho při té příležitosti oblažili a cítil se šťastným, že ač sice nebyl zcela zdrav, přece jen bolestnou nemocí netrpěl a tělesně vzdoroval všem trpkostem a velkému strádání, jež mu poslední léta, nejvíce ovšem první dvě léta poválečná, přinesla. Také jeho mysl byla klidnější, když zvýšením výslužného v prosinci 1920 byl zbaven alespoň nejtěžších starostí hmotných. Jeho svěžest duševní byla stále obdivuhodná, a nenasvědčovalo zdánlivě nic, že života jeho jest již na malé. Zemřel náhle 14. prosince 1921. Životopis a ocenění jeho učitelské i vědecké činnosti přinesl Časopis v ročníku XLV. při příležitosti jeho sedmdesátky, z něhož budíž zde znovu zdůrazněno jeho neobyčejné didaktické nadání a umění, jeho záliba ve vyučování, ať to bylo na škole střední nebo vysoké, jeho reálnost a poctivá střízlivost v úsudku, jakož i jeho neúnavná oddanost vědě.

Ve vědeckých pracech, jimiž se dříve zabýval, stejným způsobem a v stejném směru pokračoval i v posledních letech až na konec života. Budtež uvedeny práce, jež v době té ještě uveřejnil a to velkou většinou v tomto Časopise. Jsou to:

46. r. 1916: Některé konstrukce ploch 2. stupně (roč. XLVI.).
47. „ 1917: K teorii imaginárných křivek a ploch druhého stupně (roč. XLVI.).
48. „ 1917/8: Několik konstrukcí kuželoseček (roč. XLVII.).
49. „ 1918: Tři úlohy o ellipse (roč. XLVII.).
50. „ 1919: K teorii imaginárních kružnic a kouli (roč. XLVIII.).
51. „ „ Čtyři úlohy o parabole (roč. XLVIII.).
52. „ „ Úlohy Apolloniovy rozšířené na kouli (roč. XLVIII.).
53. „ 1920: O určité imaginární ploše stupně 2. druhu III. (roč. L.).

Zmiňujeme se tu zvláště o pojednání č. 46., v němž se jedná o sestrojení ploch 2. stupně daných body, přímkami a rovinami tečnými v různých kombinacích, při čemž zvláště uvažovány případy, když mezi danými prvky se vyskytují sdružené imaginární, o práci čl. 47., jež obsahuje vyjádření prvků neb útvarů reálných pro křivky neb plochy algebraicky imaginární

a o práci č. 53, v níž se pojednává jmenovitě o ploše 2. stupně dané dvěma kuželosečkami reálnými a reálnou rovinou tečnou protínající jednu z nich reálně, druhou imaginárně; ploše té lze opsati dva reálné kužele, o jejichž konstrukci tu jde; obdobně jest pak řešena úloha dualní.

Počátkem roku 1918 vydal Jarolímek:

„Základové geometrie polohy v rovině a v prostoru“, sv. V., který tak jako svazek IV. obsahuje doplňky ke svazkům předcházejícím a jest v podstatě shrnutím řady prací autorových v jediný celek.

V České Akademii předložil ještě na počátku roku 1921 práci čis. 54: Tři příspěvky k teorii ploch stupně druhého, která jedná o sestrojení plochy druhého stupně jednak z daných rovin hlavních a tří rovin tečných, jednak, je-li plochou rotační, pomocí zobrazení cyklografického a konečně z daného středu a jednoho čtyřstěnu polárního.

To jest poslední jeho práce, již uveřejnil, jak sám uvádí, na paměť své 50leté vědecké činnosti literární. Prva práce jeho vůbec, citovaná v uvedeném životopise pod č. 38., rozšiřuje pojem isofot na centrálně osvětlení a pomocí příslušné stupnice pro svazek rovin rovnoběžných zobrazuje jednotlivé body ležící na vhodně zvolených křivkách dané plochy. Systematickou konstrukcí takovou nelze ovšem v složitějších případech přesný průběh isofot vyjádřiti; jest to však vada, která jest všem takovým schematickým konstrukcím společná; mimo to jest tu problém sám o sobě z hlediska konstruktivního značně složitý a tudíž sestrojování uvedených křivek velmi pracné. Pojednání Jarolímekovo jest snad jediná původní práce toho druhu. Podstatu jeho uvádí Giuo Loria ve svém spise „Storia della geometria desorittiva della origini suo oi giorni nostri“ (Milano 1921) na str. 380. a n.; činí tak ale podle přístupného. mu článku „Konstrukzion der Intensitätslinien bei zentraler Beleuchtung“, jež uveřejnil F. Hoza v Grunertově Archiv f. Math. u. Phys. v r. 1873, v němž autor sice uvádí prioritu Jarolímekovu, ale pravda jest, že celé řešení, jak jest tu uvedeno, pochází od Jarolímky, a že Hoza sám nic podstatného k němu nepřičinil.

Poslední leta trávil Jarolímek v odloučenosti od světa vnějšího. Jest to přirozeno. Neboť přes to, že zasloužené pocty jej těšily a rád je přijímal a že neoprávněně přezírání neb neuznání jeho zásluh se ho trpce dotýkaly, bylo pékným rysem jeho povahy, že nikde svou osobu a své zásluhy nestavěl do popředí. Ve své samotě bral však v duchu živou účast na všech veřejných a politických událostech jak v době války, tak i po ní; lásku k národu svému zachoval si čistou až do své smrti.